

Skrining raka debelog creva

Poziv na učešće u programu sprečavanja i ranog otkrivanja raka debelog creva

U Srbiji se sprovodi Nacionalni program ranog otkrivanja raka debelog creva koji uključuje muškarce i žene uzrasta od 50 do 74 godine.

Veoma jednostavnim testom moguće je otkriti polipe iz kojih može nastati rak. Ovim testom je moguće otkriti rak u početnoj fazi kada je lečenje uspešno.

Stanje u Srbiji

Rak debelog creva je drugi najčešći zloćudni tumor u obolevanju i umiranju. Svake godine od ovog raka oboli približno 4500, a umre više od 3000 ljudi.

Zašto se javlja rak debelog creva?

Tačan uzrok nastanka raka nije u potpunosti jasan. Najčešće se javlja kao posledica dejstva naslednih faktora i faktora sredine, načina ishrane i stila života.

Faktori rizika su ishrana bogata crvenim mesom i životinjskim mastima, pušenje, alkohol, gojaznost i slaba fizička aktivnost.

Ko može da oboli od raka debelog creva?

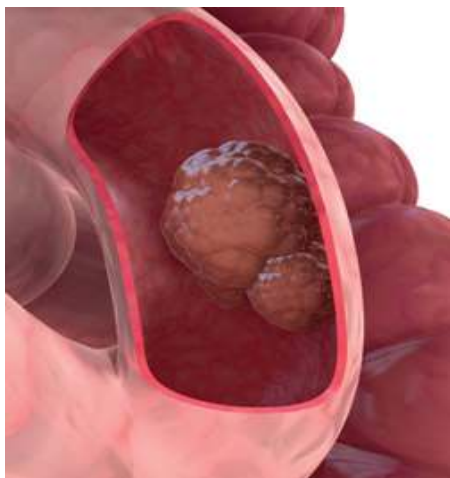
Od raka debelog creva može da oboli praktično svako, ali se on najčešće javlja kod ljudi između 50 i 74 godine starosti u oba pola.

Koji su simptomi raka debelog creva?

Bolest se dugo razvija bez vidljivih tegoba. Kada se znaci pojave, bolest je već uznapredovala. Najčešći simptomi raka debelog creva su:

- krvarenje u stolici,
- promene u pražnjenju creva,
- bolovi u trbuhu,
- malokrvnost
- gubitak telesne težine.

Šta je rano otkrivanje raka debelog creva?

Rano otkrivanje (skrining) raka debelog creva podrazumeva testiranje zdravih osoba, bez prisutnih simptoma i znakova bolesti, u cilju otkrivanja promena, najčešće polipa, koje prethode nastanku raka ili raka u ranoj fazi.

Polipi su dobroćudne izrasline u unutrašnjosti creva. U nekim polipima vremenom mogu da nastanu zloćudne promene. Vreme prelaska dobroćudne u zloćudnu promenu meri se godinama. Blagovremenim otkrivanjem i uklanjanjem polipa pre nego što se u njima pojave zloćudne promene, sprečavamo nastanak raka.

Postoji nekoliko načina skrininga. Testiranje uzorka stolice na prisustvo krvi, koja je nevidljiva golim okom, a koja je često prvi znak postojanja polipa ili raka u debelom crevu, najčešće je korišćena metoda.

Sve osobe koje imaju od 50 do 74 godine trebalo bi da urade test na skriveno krvarenje u stolici.

Pozitivan test još ne znači postojanje raka. Osobe kod kojih je test pozitivan upućuju se na kolonoskopiju, kako bi se otkrio uzrok krvarenja - dobroćudni polip, maligna bolest ili neko drugo oboljenje debelog creva. Ukoliko je test negativan, ponovo testiranje na skriveno krvarenje u stolici radi se nakon dve godine.

Imunohemijski test za rano otkrivanje skrivene krvi u stolici

Rano otkrivanje raka debelog creva znatno uvećava šanse za preživljavanje pacijenata. Imunohemijski test je jedan od testova koji kod zdravih osoba otkriva skrivene tragove krvi u stolici kao prve znakove bolesti.

Ovaj metod pregleda stolice je brz, jednostavan i jeftin. Sprovodi ga osoba sama, kod kuće, a rezultate testa tumači lekar.

Osobe kod kojih je test pozitivan upućuje se na kolonoskopiju kako bi se utvrdio uzrok krvarenja. Dodatne informacije:

1. Imunohemijski test ne otkriva krv koja može da bude prisutna u stolici zdravih osoba.
2. Pored krvarenja iz debelog creva, krv u stolici može da bude prisutna i u nekim drugim stanjima kao što su hemoroidi, krv u urinu ili bolesti želuca. Krvarenje iz gornjih partija digestivnog trakta (kao npr. u slučaju čira na želucu i dvanaestopalačnom crevu) ostaje skriveno.
3. Nisu sva krvarenja iz debelog creva uzrokovana tumorima.
4. Kod osoba sa pozitivnim testom na okultno krvarenje, potrebno je uraditi kolonoskopiju.
5. Negativan rezultat testa ne isključuje postojanje krvarenja, jer ono može da bude povremenog karaktera.
6. U ranim fazama benigne promene debelog creva nekad ne krvare, zbog čega se preporučuje testiranje osoba starih od 50 do 74 godine svake druge godine.

Šta je kolonoskopija?

Kolonoskopija je pregled debelog creva, koji se radi posle dobijenog pozitivnog rezultata pregleda stolice na skriveno krvarenje, a u cilju ranog otkrivanja raka.

Kako se radi kolonoskopija?

Kolonoskopiju radi lekar savitljivom cevi debljine prsta koju uvodi kroz čmar laganim guranjem, a preko kamere na vrhu cevi pregleda čitavu dužinu debelog creva sve do njegovog prelaza u tanko crevo. Pregled se radi u adekvatno opremljenoj ambulanti za kolonoskopiju. Pacijent za vreme pregleda najčešće leži na levoj strani. Neposrdno pre početka pregleda pacijentu se uvodi igla u venu radi eventualnog davanja lekova protiv bolova i infuzija. Ceo pregled traje u proseku 30 minuta. Tokom pregleda u debelo crevo se ubacuje vazduh zbog čega mogu da se jave grčevi u truhu, što može izazavati neprijatnost ili nelagodu.

Pregled je uglavnom bezbolan. Ukoliko se pregled radi u anesteziji, potrebno je povesti nekoga u pratnji i ne jesti dan pre, kao ni na dan samog pregleda. Posle pregleda većina pacijenata može odmah da jede. Taj dan ne treba raditi.

Kako se radi priprema za pregled?

Da bi pregled creva bio uspešan, potrebna je dobra priprema creva. Priprema najčešće počinje dva dana pre zakazanog pregleda određenim režimom ishrane. Savetuje se izbegavanje hrane, na

primer mesa, voća, i povrća, hleba, peciva i namirnica sa košticama, zrnima i semenkama. Pored toga potrebno je za kratko vreme popiti više litara vode, u kojoj je rastvoren prašak za čišćenje creva.

O detaljima pripreme upoznaće vas vaš lekar. Na dan pregleda ne uzimati hranu. Od pića je dozvoljen sok od jabuke, voda i bistra supa.

Pacijent može popiti svoju redovnu terapiju, izuzev pojedinih lekova, na koje će vas lekar upozoriti.

Zašto je kolonoskopija najbolji pregled debelog creva?

Kolonoskopija je najbolja dijagnostička metoda pregleda debelog creva jer omogućava najtačniji pregled cele sluzokože debelog creva. Pored pregleda, kolonoskopijom je moguće bezbolno ukloniti polipe, pa je time kolonoskopija u brojnim slučajevima i definitivna terapija. Pored tumorskih promena, pregledom se mogu otkriti i druge bolesti creva.

Šta su to polipi?

Polipi su dobroćudne izrasline na sluzokoži debelog creva. U njima vremenom može nastati zloćudni tumor. Zato je njihovo otkrivanje i uklanjanje važno u sprečavanju raka debelog creva. Polipi mogu biti veličine zrna prosa do nekoliko centimetara. Kako nije uvek moguće razlikovati dobroćudni polip od zloćudnog, potrebno je uraditi biopsiju polipa. Većina polipa se u toku kolonoskopije odmah uklanja u celosti i šalje na patohistološki pregled. Sa većih polipa prvo se uzima uzorak tkiva (biopsija), a posle patohistološke analize procenjuje se način na koji će se oni odstraniti. Biopsija nije bolna. Da se neki polip ne bi prevideo, potrebno je da crevo pre pregleda bude dobro pročišćeno.

Koje su moguće komplikacije kolonoskopije?

Komplikacije kolonoskopije su jako retke. Moguća komplikacija jeste perforacija ili cepanje zida creva koje može zahtevati hiruršku intervenciju, kao i krvarenje koje se javlja posle biopsije i najčešće spontano prestaje.

Za više informacija obratite se vašem domu zdravlja.